

Internetconsultatie Wetsvoorstel pensioenverdeling bij scheiding 2021

PMT, PME, MN

23-1-2019, versie 1.0

Inleiding

Op 10 december 2018 is de consultatie geopend voor de nieuwe wet verdeling pensioen bij scheiding 2021. Het wetsvoorstel bevat enkele verbeteringen ten opzichte van eerdere wetgeving, maar lijkt ons niet de fundamentele aanpassing om de problematiek van verdeling van pensioen bij scheiding, zoals die naar voren kwam in de evaluatie van de wet verevening pensioen bij scheiding, vooruit te helpen.

In dit memo geven wij onze reactie op het consultatiedocument. Wij hanteren daarbij de volgende beoordelingscriteria:

- Vergroot de wet de begrijpelijkheid voor deelnemer en ex-partner?
- Is de nieuwe wet uitvoerbaar (binnen aanvaardbare kosten)?
- Biedt de nieuwe wet meer bescherming voor pensioenonbewuste en daardoor kwetsbare ex-partners bij echtscheiding dan de huidige wet?

Positieve punten in het wetsvoorstel

- Verdelen van partnerpensioen net als ouderdomspensioen (dus 50-50 en over huwelijkse periode) leidt tot een evenwichtiger verdeling van het pensioen tussen deelnemer en ex-partner. Bovendien sluit het goed aan bij de nieuwe regels rondom gemeenschap van goederen.
- Vervallen van zeer kleine bijzonder partnerpensioenen. Dit sluit goed aan op de wet waardeoverdracht klein pensioen.
- Informatie op mijnpensioenoverzicht.nl wordt uitgebreid met financiële informatie over de gevolgen van echtscheiding voor de ex-partners.

Aanvullende voorstellen

1. Biedt alleen conversie aan en geen verevening meer (en regel daarbij iets voor een “alimentatievervanging” voor ex-partners).
2. Breng alle bepalingen over pensioen en scheiding onder in één wet
3. Stel een pensioenplan verplicht voorafgaand aan de scheiding.
4. Biedt ook ongehuwd samenwonenden en bij scheiding van tafel en bed de mogelijkheid van conversie.

2 Uitwerking van de aanvullende voorstellen

2.1 Biedt alleen conversie aan en geen verevening meer (en regel daarbij iets voor een “alimentatievervangings” voor ex-partners

Wij stellen voor om niet langer de keus te bieden tussen conversie en verevening, maar alleen conversie. Zoals ook het consultatiedocument aangeeft, biedt conversie veel voordelen ten opzichte van verevening.

- *Begrijpelijkheid*
Wanneer deelnemer en ex-partner niet meer hoeven te kiezen tussen conversie en verevening, zal dat de begrijpelijkheid ten goede komen.
- *Vergroting handelingsperspectief*
Conversie vergroot de onafhankelijkheid en het handelingsperspectief van de ex-partner. Die is dan niet afhankelijk van het leven van de deelnemer. Bovendien kan de ex-partner bij conversie zelf bepalen op welk moment het pensioen in moet gaan.
- *Uitvoerbaarheid*
Automatisering, inregelen in pensioenplanners en communicatie over verdeling van pensioen bij scheiding, zal eenvoudiger zijn wanneer geen keuze meer wordt geboden voor verevening, maar alleen nog voor conversie.
- *Consistentie DB en DC regelingen*
Feitelijk vindt bij een DC-regeling altijd conversie plaats (de waarde van het kapitaal opgebouwd tijdens huwelijkse periode wordt 50/50 verdeeld). Dat is anders dan bij DB-overeenkomsten, waar niet de waarde wordt verdeeld, maar de aanspraak. Ook in het consultatiedocument blijft deze ongelijkheid tussen DB-regeling en DC-regeling in stand. Uit oogpunt van consistentie tussen DB-regelingen en DC-regelingen is het daarom beter om ook bij DB-regelingen alleen conversie aan te bieden.
- *Keuze tussen verevening en conversie sluit niet aan bij de gewijzigde regeling rondom gemeenschap van goederen*
Bij verevening vloeit het ouderdomspensioen bij overlijden van de ex-partner terug naar de deelnemer. Bij conversie is dat niet zo. Als zowel verevening als conversie worden aangeboden, dan moet de deelnemer bij conversie een compensatie krijgen voor het feit dat het ouderdomspensioen niet terugvloeit naar de deelnemer. De wetgever is namelijk van mening dat er geen financiële prikkel moet zijn om te kiezen voor conversie dan wel verevening (zie pagina 22 van het consultatiedocument). Hierdoor wordt bij conversie dus niet de helft van de contante waarde van de opgebouwde pensioenen aan de partner toebedeeld, maar wordt daar de compensatie vanaf gehaald voor de deelnemer. Dit zou daarmee niet in lijn zijn met de regels rondom gemeenschap van goederen, die uitgaan van een 50-50 verdeling van het vermogen.

SWOT-analyse

	Begrijpelijkheid voor deelnemer	uitvoerbaarheid	Bescherming kwetsbare partij
Oude wet VPS + BPP (verdeling op verzoek, BPP in aparte wet)	--	-	+
Voorstel consultatie (verdelen als default, verevening nog mogelijk als alternatief voor conversie)	-	--	++
Alternatief voorstel (verdelen als default, alleen nog conversie, op verzoek inkopen alimentatie-verzekering)	+	+	++

Argumenten om wel verevening aan te bieden naast conversie

Uit het consultatiedocument blijkt dat er twee redenen zijn om toch verevening te blijven aanbieden.

Behoeftte aan “alimentatievervangng”

De belangrijkste reden om verevening in stand te houden naast conversie is de behoefte aan “alimentatievervangng” voor een ex-partner in geval van overlijden van de deelnemer. Bij verevening van het ouderdomspensioen blijft een bijzonder partnerpensioen (BPP) in stand voor de ex-partner. Bijzonder partnerpensioen als alimentatievervangng is echter een schijnoplossing en wel om de volgende redenen:

- Bijzonder partnerpensioen zal vaak niet voldoende zijn als compensatie voor wegvallen van alimentatie, zeker bij scheiding op jongere leeftijd. In het nieuwe voorstel is de hoogte van het bijzonder partnerpensioen de helft van het gedurende de huwelijkse periode opgebouwde partnerpensioen. Scheidingsprofessionals geven aan dat 50% van het PP opgebouwd tijdens huwelijkse periode te laag is.
- In pensioenregeling met een partnerpensioen op risicobasis is geen sprake van bijzonder partnerpensioen. Het wegvallen van alimentatie wordt dan niet gecompenseerd via het pensioen.

Alternatieve oplossing voor alimentatievervangng

Als alternatief voor het wegvallen van alimentatie stellen wij het volgende voor:

- De pensioenuitvoerder krijgt de mogelijkheid om de ex-partner aan te bieden om uit de conversiewaarde een risicodekking te financieren voor een tijdelijke uitkering in geval van overlijden van de deelnemer. Een dergelijke risicodekking is relatief goedkoop voor de ex-partner, omdat de kans op overlijden voor pensioendatum klein is. Deze tijdelijke risicodekking lijkt op de ANW-hiaatproducten die sommige pensioenfondsen nu ook al aanbieden.
- Een alternatief voor een tijdelijke dekking is de mogelijkheid om het bijzonder partnerpensioen buiten de conversie te houden. Dit alternatief heeft echter enkele nadelen. Het is een relatief dure oplossing voor de ex-partner, omdat een bijzonder partnerpensioen een levenslange uitkering biedt. Vanaf pensioeningang komt er daarnaast ook geconverteerd ouderdomspensioen tot uitkering. Bij een levenslange uitkering moet nog heel lang worden bijgehouden of de deelnemer, van wiens leven het bijzonder partnerpensioen afhankelijk is, nog leeft.
- Als de pensioenuitvoerder geen mogelijkheid biedt voor dekking van alimentatievervangng dan kan de ex-partners zelf buiten de pensioensfeer een tijdelijke overlijdensrisicoverzekering (tijdens de alimentatieperiode) afsluiten op het leven van de alimentatieplichtige t.b.v. de alimentatiegerechtigde bij een verzekeraar.
- Financiering van de alimentatievervangng moet worden geregeld bij een pensioenplan in het echtscheidingsconvenant (zie punt 2.3). Hierbij moet uiteraard worden aangetekend dat wanneer de pensioenaanspraak klein is, het niet mogelijk zal zijn een volledige alimentatievervangng te financieren vanuit de conversiewaarde.

Bestaande huwelijkse voorwaarden

In veel huwelijkse voorwaarden is opgenomen dat ouderdomspensioen wordt verdeeld (of niet) op basis van de Wet VPS. Volgens het consultatiedocument is dit een argument om ook in de nieuwe wet de mogelijkheid van verevening te handhaven. De Wet VPS verandert echter hoe dan ook. Het is dan de vraag wat een verwijzing naar de Wet VPS in oude huwelijkse voorwaarden waard is. Het verdient daarom altijd aanbeveling om bij een scheiding in de toekomst apart stil te staan bij de verdeling van pensioen, ook als daar eerder iets over

opgenomen was in de huwelijkse voorwaarden. Dit vinden wij daarom geen valide argument om verevening in stand te houden als alternatief voor conversie.

2.2 Breng bepalingen over pensioen en scheiding onder in één wet

De oude wetgeving ten aanzien van pensioen en scheiding is erg complex. Een belangrijke oorzaak voor de complexiteit van pensioenverdeling bij scheiding is dat deze wordt geregeld in twee verschillende wetten, die onderling op veel punten verschillen. Verevening van ouderdomspensioen is sinds 1995 vastgelegd in de Wet VPS. Bijzonder partnerpensioen is vastgelegd in art. 57 Pensioenwet. Veel mensen realiseren zich niet dat zij voor ouderdomspensioen en partnerpensioen apart iets moeten regelen.

De huidige situatie is als volgt:

	Bijzonder partnerpensioen	Ouderdomspensioen
<i>Welke wet?</i>	Pensioenwet (sinds 2007)	Wet VPS
<i>Verdeling</i>	Automatisch (tenzij)	Op verzoek van deelnemer of ex
<i>Voor wie?</i>	Gehuwden, geregistreerd partners en ongehuwd samenwonenden	Alleen gehuwden en geregistreerde partners
<i>Over welke periode?</i>	Huwelijkse en vóór-huwelijkse periode	Alleen huwelijkse periode
<i>Sinds wanneer?</i>	1973	1995 (en daarvoor Boon van Loon-arrest)

Door alleen nog conversie aan te bieden zijn aparte bepalingen over bijzonder partnerpensioen in de pensioenwet niet meer nodig. Dit maakt het makkelijker om alle bepalingen over pensioen en scheiding onder te brengen in één wet.

2.3 Stel een pensioenplan verplicht voorafgaand aan de scheiding

Om te bevorderen dat de verdeling van pensioen een bewust besluit is en wordt meegenomen in het totaalplaatje van de afhandeling bij scheiding, stellen wij voor een pensioenplan verplicht te stellen voorafgaand aan de scheiding. Het is onbegrijpelijk voor de leek dat hij/zij pensioen kwijtraakt als er geen actieve handeling plaatsvindt.

Door een pensioenplan voorafgaand aan de scheiding kan worden voorkomen dat ex-partners te laat zijn met het doorgeven van afwijkende afspraken.

Tenslotte bevordert een pensioenplan voorafgaand aan de scheiding dat deelnemer en ex-partner ook nadenken over de gevolgen van het wegvallen van een eventuele alimentatieverplichting in het geval van overlijden van de deelnemer.

Als er geen verplicht pensioenplan bij scheiding is, zal een reactietermijn van zes maanden kort zijn om afwijkende voorwaarden tussen betrokkenen te maken.

In de huidige wetgeving werken pensioenuitvoerders vaak mee aan het verevenen van pensioen als de melding later dan na twee jaar binnenkomt. De reden hiervoor is dat het proces hierdoor niet anders is. Conversie als default is echter onomkeerbaar. Het later nog maken van afwijkende afspraken leidt dan niet tot een verplichting voor pensioenuitvoerders om mee te werken aan de afwijkende afspraken.

2.4 Biedt ook bij ongehuwd samenwonen en bij scheiding van tafel en bed de mogelijkheid van conversie

Conversie voor ongehuwd samenwonenden

Wij vinden het vreemd dat in het consultatiedocument samenwoners wel de mogelijkheid behouden om bijzonder partnerpensioen af te splitsen, maar dat verdeling van het

ouderdomspensioen niet mogelijk is. Wij zouden daarom graag zien dat ook ongehuwd samenwonenden een wettelijk recht krijgen op conversie van het ouderdomspensioen en partnerpensioen, op dezelfde manier als gehuwden. Voor ongehuwd samenwonenden zal conversie dan niet de default moeten zijn, maar alleen worden doorgevoerd wanneer beide ex-partners hier mee instemmen.

Geen reden om scheiding van tafel en bed anders te behandelen dan echtscheiding.

Het consultatiedocument stelt dat bij scheiding van tafel en bed het partnerpensioen doorloopt. Doordat in het wetsvoorstel ook partnerpensioen 50-50 wordt verdeeld, valt dit volgens ons ook in het huwelijksvermogensrecht. Wij zouden het dan ook logisch vinden dat ook het partnerpensioen dan over de periode tot scheiding van tafel en bed wordt verdeeld. Op deze manier kan ook voor scheiding van tafel en bed conversie worden gebruikt.

3. Uitvoerbaarheid en automatiseerbaarheid

Het verdelen van pensioen wordt de default; nu gebeurt dit alleen op verzoek van de deelnemer en/of zijn ex-partner. Dit zal betekenen dat bij iedere echtscheiding een berekening moeten worden gemaakt om aan te geven wat het effect is van conversie volgens de standaardverdeling. Dit betekent een forse toename van het aantal berekeningen. Dit is te rechtvaardigen, omdat verdelen als default extra bescherming betekent van pensioenonbewuste en daardoor kwetsbare ex-partners die zich vaak niet bewust zijn van de mogelijkheid om pensioen te verdelen.

Een voorwaarde voor de uitvoerbaarheid van de nieuwe wet, is dat de default verdeling geautomatiseerd kan worden ingeregeld. De opbouw tijdens de huwelijkse periode moet op een eenvoudige manier bepaald kunnen worden (zie bijlage). De wetgever heeft besloten dit te regelen in lagere wetgeving. Het is van belang dat ook de pensioenuitvoerders (en dus niet alleen het Actuarieel Genootschap) hierbij worden betrokken.

Automatisering, inregelen in pensioenplanners en communicatie over verdeling van pensioen bij scheiding, zal eenvoudiger zijn wanneer geen keuze meer wordt geboden voor verevening, maar alleen nog voor conversie. En dat leidt dan ook tot minder kosten dan wanneer een keus wordt geboden tussen conversie en verevening.

4. Aanvullende inhoudelijke opmerkingen over het consultatiedocument

- ***Kosten in rekening brengen?***

Het zal vreemd overkomen om kosten in rekening te brengen wanneer automatisch een pensioenaanspraak wordt geconverteerd. Dat zal niet bijdragen aan vertrouwen in het pensioenstelsel. Hooguit wanneer men afwijkt van de default lijkt het redelijk om kosten in rekening te brengen.

- ***Uitruil van bijzonder partnerpensioen naar ouderdomspensioen voor de ex, bij bijzonder partnerpensioen onder de afkoopgrens***

Omdat de contante waarde van deze bijzonder pensioenaanspraken laag is, zal de omzetting naar ouderdomspensioen tot een zeer kleine toename van ouderdomspensioen leiden. Het is daarmee een complex element in de wet, dat weinig voordeel biedt. Omdat omzetting mag tot pensioeningang, is er lange tijd mogelijkheid van selectie tegen het fonds.

Wanneer alleen nog conversie is toegestaan, dan zal het product bijzonder partnerpensioen kunnen verdwijnen en is deze bepaling niet nodig.

- **Conversie na pensioendatum:**

Bij een scheiding na pensioeningang is er geen begunstigde voor het deel van het partnerpensioen dat voor de deelnemer overblijft. Na de pensioendatum komt een eventuele nieuwe partner niet meer in aanmerking voor partnerpensioen (mede wegens selectie tegen het fonds). De deelnemer raakt dus een gedeelte van zijn pensioenvermogen kwijt, als dat deel van het partnerpensioen niet wordt geconverteerd. Bij conversie na pensioendatum dient voor de deelnemer ook conversie plaats te vinden van het PP voor zover bestemd voor de deelnemer. Dit wordt nu niet vermeld in het consultatiedocument.

Technische opmerkingen

- a. In artikel 1 lid 1 als in artikel 1 lid 2 staan twee verschillende definities van ouderdomspensioen. Graag verduidelijken.
- b. In artikel 3 staat dat bij hertrouwen binnen zes maanden het pensioen niet verdeeld hoeft te worden. Dit is een beperking van artikel 1:166 BW waarin geen termijn staat. Ter voorkoming van onnodige discussie aangeven dat deze bepaling voor gaat (lex specialis).

Bijlage 1: opmerkingen bij methode voor bepalen van verdeling

Bepaling recht opgebouwd gedurende huwelijkse periode kan niet altijd exact

De opbouw tijdens de huwelijkse periode moet op een eenvoudige manier bepaald kunnen worden. Dat wil zeggen dat de methode uitlegbaar is en automatisch kan worden verwerkt. Het Actuarieel Genootschap stelt een “exacte” manier voor. Die methode is echter te complex. Een alternatief voor de exacte methode is een “verhoudingsgewijze” methode. De wetgever heeft besloten dat de berekeningsmethode wordt geregeld in lagere wetgeving. De pensioenuitvoerders (en dus niet alleen het Actuarieel Genootschap) moeten hierbij worden betrokken.

Artikel 3 in de huidige Wet VPS geeft aan dat het verevend recht wordt gebaseerd op basis van het opgebouwde ouderdomspensioen gedurende de huwelijkse periode.

Net als het Verbond van Verzekeraars hebben wij een voorkeur voor een verhoudingsgewijze benadering. Het Actuarieel Genootschap heeft aangegeven dat deze benadering bij parttimewijzigingen en verschillende indexaties niet goed werkt en pleit daarom voor handhaving van de exacte methode. Minister Koolmees heeft eerder aangegeven dit in zijn voorstel mee te nemen, maar dit is nu verschoven naar lagere regelgeving.

Als alle informatie aanwezig is, dan is de exacte methode te prefereren. We zien echter een aantal problemen bij de exacte methode:

- *Hoe om te gaan met individuele, collectieve waardeoverdrachten en interne collectieve waardeoverdracht (bijvoorbeeld omzetting naar andere pensioenleeftijd)?*
Het AG geeft aan dat salarisstijgingen en parttimewijziging alleen juist wordt meegenomen in de exacte methode. Dit is op zich juist, maar bij een waardeoverdracht wordt slechts de waarde op de overdrachtsdatum meegegeven (met de daarbij horende deelnemersjaren); er wordt in beginsel geen informatie over het arbeidsverleden meegegeven. Het zou het administratieve proces van (individueel en collectief) waardeoverdracht ook duidelijk verzwaren, als deze informatie moet worden meegegeven. De Pensioenwet geeft nu aan dat bij een waardeoverdracht de deelnemersjaren moeten worden opgegeven. Uit het GBA volgt de huwelijkse periode. De informatie voor de verhoudingsgewijze benadering is dus aanwezig.
- *Hoe bepaal je het partnerpensioen over de huwelijkse periode?*
Tot nu toe was het bijzonder partnerpensioen gelijk aan het opgebouwde partnerpensioen op de scheidingsdatum. Het voorstel is om het partnerpensioen ook over de huwelijkse periode te bepalen. Bij een individuele waardeoverdracht wordt echter vaak ingekocht in de nieuwe pensioenregeling, waardoor er verschuiving kan plaatsvinden tussen OP en PP. Dit werkt dan ook door in de exacte methode.
- *Andere zaken die het administratief complex maken*
Veel pensioenfondsen zijn van uitvoerder gewisseld, waardoor de individuele informatie over het verleden wel aanwezig is, maar vaak niet geautomatiseerd (niet alle regelingen uit het verleden zijn geautomatiseerd). Wij denken hierbij bijvoorbeeld ook een aan voorwaardelijk pensioen (na inkoop, voor inkoop is voorwaardelijk pensioen geen pensioen in de Pensioenwet), lange huwelijkse periode (is alle informatie over het verleden nog wel automatisch beschikbaar).

Voorstel: maak naast de exacte methode ook de verhoudingsgewijze benadering mogelijk

Om bovenstaande redenen pleiten wij daarom om ook de verhoudingsgewijze benadering wettelijk toe te staan (de wet VPS laat dit op moment niet toe).

www.mn.nl